

Perzische opposanten

Het verschil tussen een doodvonnis en vier dagen hechtenis

Op 18 februari van dit jaar werden in Teheran de schrijver Chosrau Golsorchi (30) en de cineast Keramat Daneshian (27) bij zonsopgang voor een vuurpeloton terechtgesteld; op 23 januari waren ze samen met drie vrienden ter dood veroordeeld. Tijdens hun proces hadden ze iedere vorm van samenwerking met de Iraanse autoriteiten geweigerd, waardoor vermoedelijk hun gratieverzoek werd afgewezen. Van hun drie vrienden die zich tijdens het proces meer coöperatief hadden gedragen werden de doodvonnissen omgezet in levenslang. Nauwelijks 48 uur later werden zes dissidenten, ditmaal religieuze militanten, na een geheim proces ter dood gebracht.

In Perzië is deze voltrekking van doodvonnissen geen uitzondering. Zeker eens per week worden de voorpagina's van de kranten wel opgesierd met portretten op pasfotoformaat met personalia van de geëxecuteerden, niet alleen dissidenten, maar ook drugsmokkelaars bijvoorbeeld. (Immers illegale import vanuit meer geliberaliseerde streken als Afghanistan schaadt de opbrengst van de keizerlijke hasjiesj-plantages). Maar de terechtstellingen, die vaak lang nadat ze hebben plaats gehad bekend worden gemaakt, zijn het topje van een ijsberg van gevangenen, die voor onbepaalde tijd in gevangnissen hun proces afwachten, als ze hun martelingen al overleven.

Zootje

Drie weken later, in de loop van de ochtend van vrijdag 8 maart werden tegelijkertijd in Stockholm, Brussel en Wassenaar door protesterende Iraanse studenten petities aan hun ambassadeurs aangeboden. In Wassenaar weigerde de ambassadeur deze aan te nemen en liet met hulp van de politie het terrein van de ambassade aan de Rust en Vreugdlaan ontruimen. Gefrustreerd in hun bedoelingen kwamen 's middags even na tweeën twintig van de demonstranten (17 jongens en 3 meisjes) van die ochtend terug en verschaften zich door een lijst (een jongen en één van de meisjes kwamen melden dat ze met elkaar wilden trouwen) toegang tot een van de gebouwen, waarna de anderen aanbelden en erin slaagden ook binnen te komen.

Het halve uur van de bezetting was de ambassaderaad Reza Moshiri bij de bezetters, hoewel hem, naar zeggen van de demonstranten, bij herhaling de gelegenheid was gegeven te vertrekken. Hij prefereerde te blijven om, zoals hem later verweten werd, tijdens het proces waarin hij de belangrijkste getuige à charge was, de Nederlandse justitie de gelegenheid te geven de bezetters wederrechtelijke vrijheidsberoving. Tijdens de bezetting ging het portret van Zijne Keizerlijke Majesteit tegen de vlakte

Demonstratie bij Schevenings Huis van Bewaring: zenuwachtige agenten

ten laste te leggen.

en werden foto's van Golsorchi en Daneshian opgehangen in Zijn plaats. Met verf uit spuitbussen werden de muren bedekt met leuzen tegen regime en vorstenhuis. Dinsdag 12 maart moesten de twintig zich voor de rechter verantwoorden, na onafgebroken in voorarrest te hebben gezeten. Een grote politiemacht was op de been en ook een kleine tweehonderd demonstranten; de agenten waren zenuwachtig (in de gang bij het kantoor van de officier van justitie hoorde ik twee ordebevaarders elkaar moed inspreken: „Ik heb al heel wat meegemaakt, maar dit zootje doet me niks” — „Zeg heb jij 'm bij je? Heb je er wat ingedaan?”), en ook de demonstranten zullen wel bang zijn geweest voor de bereiden politie.

Binnen, in de rechtszaal was het een vrolijk weerzien tussen de jongens en de meisjes, die hun vrienden begroetten door hun gebalde vuist in de lucht te steken, zo van „de strijd gaat door” of „overwinning of dood”. Buiten zwelden de spreekkoren aan, maar gekletter van paardehoeven op straatstenen bleef uit.

Verder waren er nog twee tolken: één voor het Perzisch en één voor het Duits want de twintig wilden zich liever niet in hun moedertaal verdedigen uit angst dat hun gloedvolle betogen minder gloedvol vertaald zouden worden. Uit hoffelijkheid voerden daarom ook de rechter en de officier het woord in het Duits. Verdediger was mr. Van Bennekom, die de verdachten onmiddellijk na hun arrestatie als raadsman hadden gekozen.

Onder de twintig verdachten waren een paar prominente contestanten, bijvoorbeeld de in West-Berlijn wonende Bahman Nirumand, auteur van *Perzië, voorbeeld van een ontwikkelingsland of de diktatuur van de Vrije Wereld* (Amsterdam 1969) en Parwiz Nikchah, een bekende naam uit het studentenverzet in Iran, die zich al eens op spectaculaire wijze aan de greep van de Iraanse rechtspleging heeft weten te onttrekken. Samen met Bahman Roesta uit Wenen zijn zij belangrijke figuren uit de C.I.S.N.U., de

vereniging van Perzische studenten buiten Iran.

Opvallend was ook de verschijning van Abdulhamid Djahanbien die tijdens zijn verhoor bij de Wassenaarse politie hulp van een arts nodig had wegens symptomen van bewustzijnsvernauwing, later gekenmerkt als concentratiekampsyndroom als gevolg van zijn ervaringen in Iraanse gevangnissen, en voor de behandeling waarvan hij al een afspraak had lopen met prof. Bastiaans van het „Centrum 45” in Oegstgeest. De drie meisjes waren stuk voor stuk amazoneachtige schoonheden als de revolutionaire uit Bunuel's film *Le charme discret de la bourgeoisie*.

Tijdens de zitting werd vooral het woord gevoerd door Bahman Roesta, namens zijn vrienden, die er met vurige retoriek op wijst hoe belachelijk het is, dat juist iemand als Moshiri zich erover moest beklagen dat hij tijdens de bezetting van zijn vrijheid was beroofd. Toen Moshiri naar voren werd geroepen om te getuigen wilde hij al plaats nemen naast de rechter, achtend iens tafel. Onder hoongelach van de twintig werd hij beleefd maar resoluut teruggestuurd. Beverig en bedrukt vertelde hij nogmaals van het benauwdste halfuurtje van zijn leven.

Na viereenhalf uur woord en wederwoord velde de rechter, wiens gezag in de rechtszaal werd benadrukt door de vele agenten en parketwachten met dat vermakelijke amalgaam van haardrachten dat alleen in Nederland te zien is, zijn Salomonsoordeel: de vrijheidsberoving van Moshiri werd niet bewezen geacht, het binnendringen in de ambassade wel: f 100 boete of vier dagen, maar het voorarrest, was ook vier dagen en iedereen was dus vrij. Een vonnis, dat in schril contrast stond met de eis van de officier (draconisch, zei de verdediger), nl. drie weken onvoorwaardelijk, uit overwegingen van preventie.

„Als dat maar geen politieke gevolgen heeft . . .”, mompelde de Duitse tolk, maar de twintig overwinnaars van die middag waren al bezig de zaal te verlaten. ☹

J. Kamp